

## Příklady č.2

### Úkol č. 1.

Přečtete si následující část thébské legendy o Europé.

"Europé byla dcerou foinického krále Agénora a sestrou Kadma. Byla nejhezčí ze všech žen. Ráda chodívala na mořský břeh, kde se hrávala s ostatními družkami. Dívky sbírali květy a tancovali. Jednou, když si hrála se svými družkami na mořské písčíně, spatřil Zeus a zamiloval se do ní. Aby ji svedl, proměnil se v krásného bílého býka, vmísil se mezi dívky a nechal se od nich hladit. Měl lesklou srst, široké rohy a velmi moudré oči. Dívky jej obklopili ze všech stran, podávali mu šťavnaté bylinky a on je jedl a širokým jazykem olizoval jejich bílé ruce. Nakonec jej ověnčili a Europé se dokonce odvážila na něj sednout. V tom okamžiku se Zeus vznesl do výše, skočil do moře odplul s ní až na Krétu. Zde připravil pro svou milou obydlí v krásné jeskyni, u jejíž vchodu vyrostl velký javor. Z jejich nesmrtelného milování povstali mytičtí králové Mínos a Rhadamanthys, (legendární zakladatelé minojské civilizace na Krétě. Rhadamanthys ovládal Egejské ostrovy a Mínos zůstal vládnout na Krétě.)

Když Europé zemřela, dostalo se jí božské pocty a býk, jehož podobu na sebe Zeus vzal, se stal souhvězdím.

*Na základě přečteného úryvku se pokuste zodpovědět následující otázky:*

- a) co symbolizuje v tomto příběhu únos Europé*
- b) pokuste se ukázat jaké rysy evropanství táto legenda symbolizuje*

### Úkol č.2

Přečtete si následující úryvky, které by nám měly pomoci porozumět tomu, jak se rodila představa o právu a spravedlnosti, ale také i tom, co je typické pro evropskou tradici.

a) V prvních popisech světa se v hebrejské tradici nevěnuje pozornost ani tak kosmologickým otázkám, jako se spíše řeší vztah lidí k Bohu. Hebrejské pojetí vztahu spravedlnosti a práva velmi výstižně charakterizuje tento příběh:

"Jednou šel Ješuha navštívit právo, které střežili jeho ochránci. (Ješuha je jméno pro kněží.) Před bránami práva seděl vysílený, umírající člověk, který se narodil se zmrzačenou rukou. K právu si přišel pro spravedlivé odškodnění svého tělesného poškození. Strážci ho však k právu nepustili, i když se o to pokoušel několik let. Ješuha když se to dověděl, tak se velmi nazlobil a ve snaze pomoci umírajícímu mu poradil, aby se pokusil zmrzačenou ruku narovnat. Nemocný jej poslechl a jeho ruka se začala pomaly uzdravovat. Ješuha tím však upadl do veliké nemilosti u strážců zákona, protože "vzal spravedlnost do svých rukou".

b) Jiný výklad vztahu práva a spravedlnosti nacházíme v řecké mytologii, v mýtu o bohyni Thémis.

Bohyně Thémis byla druhou ženou Dia, kterou se stala poté, co byl Zeus její matkou naveden k tomu, aby spolkl bohyni obezřetnosti (moudrosti) Métis. Gaia předpověděla Diovi, že v případě sňatku s Métis se mu narodí synové, kteří budou silnější, než je on. Zeus spolknul Métis a tak si navždy zajistil svojí svrchovanost a moudrost. Za ženu pojal Gajinu dceru Thémis, která byla

odpovědná za řád univerza. Není divu, že pak porodila kromě jiných dětí tři dcery- Hóry:

Eunomia byla odpovědná za kázeň, Diké za spravedlnost a Eiréné za Mír.

Diké byla odpovědná za řád na zemi a ztělesňovala zde spravedlivé rozhodování: Její vláda znamenala pro lidi "zlatý věk".

Slovo "Diké" je odvozeno od řeckého slova "deiknumi", co znamená v překladu ukázat, dávat návod, který je v souladu s řádem univerza.

Podle Hesioda po skončení zlatého věku lidstva následuje úpadek, horší věk, lidé se dopouštějí bezpráví - *Diké* opouští lidi a na její místo nastupuje *Nemesis* -bohyně spravedlivé odplaty, trestu. Podle legendy, když lidé přestali zachovávat nejen spravedlivé vztahy, ale i spravedlivý trest *Diké* opustila zemi úplně a můžeme ji vidět na obloze jako souhvězdí Panny.

*Na základě přečteného vyprávění se pokuste zodpovědět následující otázky:*

a) *Jaký vztah práva a spravedlnosti symbolizuje příběh o Jošuhovi*

b) *jaké pojetí spravedlnosti symbolizuje mýtus o Diké*

c) *pokuste se interpretovat sdělení, že "Diké opustila svět a můžeme ji spatřit na nebi jako souhvězdí Pany".*

### **Úkol č. 3a)**

Charakterizujte na základě uvedeného úryvku Herakleitovo pojetí světa

a) "Tento svět (týž pro všechny)  
nestvořil žádný z bohů ani z lidí,  
ale vždy byl, je a bude  
věčně živým ohněm,  
rozněcujícím se podle míry a hasnoucím podle míry."

b) "Boj je otcem všeho i králem všeho  
a jedny učinil bohy, druhé lidmi,  
jedny udělal otroky, druhé svobodnými."

c) "Je třeba vědět,  
že je boj (všem) společný,  
že právo je svárem  
a že se vše děje ve sváru a podle nutnosti"

Zlomky předsokratických myslitelů Praha 1962, str. 54.

### **Úkol č. 3b)**

i) Vysvětlete jaký je rozdíl mezi slovy:  
protiklad a rozpor

ii) Uveďte protikladné vlastnosti:

- spravedlnost
- svoboda
- zákon
- právo

#### Úkol č. 4.

*"Zákony se těší trvalé vážnosti a mají vysoký kredit nikoli snad proto, že jsou spravedlivé, nýbrž protože to jsou zákony: to je mystický základ jejich autority; jiný však není ... Kdo se řídí zákony, protože jsou správné, neřídí se jimi náležitě tak, jak by se jimi řídit měl."*

M. de Montaigne. O zkušenosti. I, 13

*(Michel de Montaigne (1533-1592) byl francouzský filosof, renesanční myslitel a spisovatel.)*

#### Úkol č. 5

Úryvek z tragedii Antigona od Sofokla by nám měl pomoci porozumět tomu jak zde bylo rozuměno právu.

Občanská válka rozdělila dva bratry, z nichž jeden zahynul při útoku na Théby, druhý při jejich obraně. Král zakázal pohřbit prvního z nich (Polyneika) a přál si nechat jeho tělo sežrat divokou zvěří. Tím však podle řeckého náboženského přesvědčení zabránil jeho duši najít odpočinek, který může zajistit pouze pohřeb. Antigona, sestra zemřelých bratrů, je hnána zbožností a úctou k neposlušnosti. Přihrne hlínu na tělo ležící vystavené na planině a je uvězněna. Král se jí ptá jestli znala jeho nařízení a pokud ano, proč jej neuposlechla. Antigona odpovídá: „Ten zákaz přec mi neohlásil Zeus, ni Diké, družka bohů podsvětních, zde takové nám řády nedala. A nemyslila jsem, že takovou má moc tvůj zákaz – dal jej smrtelník! – by mohl platit víc než nepsané a neochvějné bohů zákony. Ty nežijí jen včera nebo dnes, však věčně, aniž víme, kdo je dal. A pro ně nechtěla jsem od bohů být trestána, i nelekla jsem se zde ničím vůle. Věděla jsem přec, že zemřu: jak by ne? I kdybys ty to nebyl vyhlašoval. Zemřu-li však před svým časem, to mám za zisk jen. Kdo žije v hojných strastech jako já, zdaž není pro něj ziskem zemřít? Však zdá-li se ti můj čin zpozdilý, ať, kárá zpozdilec mou zpozdilost.“

Antické tragédie, Praha Odeon 1970, str. 301.

Pokuste se na základě tohoto úryvku ukázat

- a) odkud pochází síla zákona (práva)
- b) jaké formy zákona se zde rozlišují